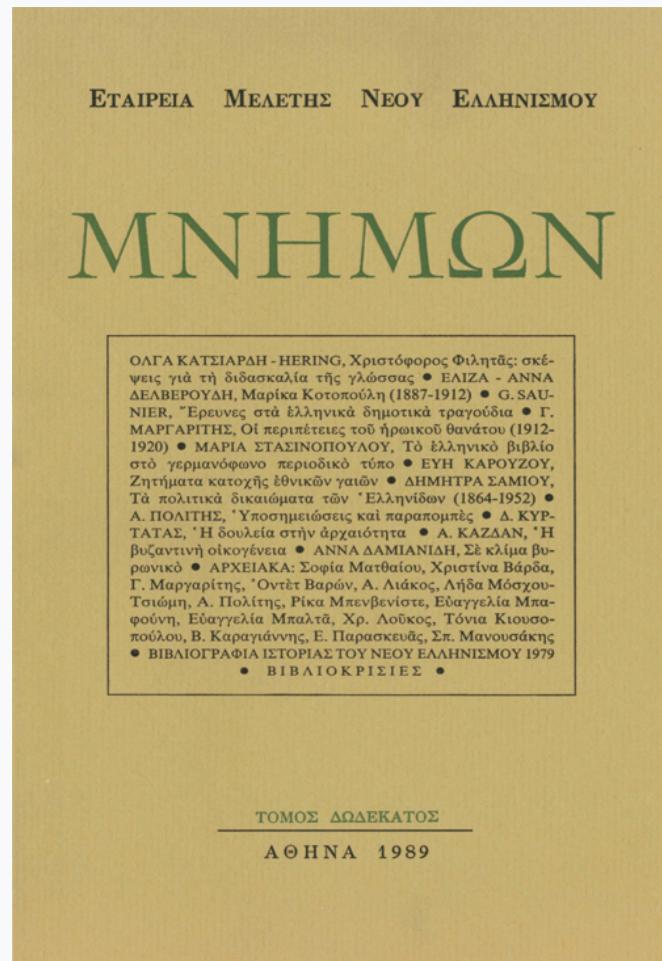

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.462](https://doi.org/10.12681/mnimon.462)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. (1989). ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ. *Μνήμων*, 12, 390.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.462>

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

Στις 19 Ιανουαρίου 1983 πέθανε, τόσο πρόωρα, ή ίστορικός Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη, καθηγήτρια στό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μαχητική, άσυμβίβαστη, με αϊσθηση τού χιούμορ, μὲ βαθύτατη γνώση τοῦ γνωστικοῦ της ἀντικειμένου καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ἀνώτατης παιδείας, ἔδωσε πολλές μάχες γιὰ μιὰ ποιότητα στὸν πανεπιστημιακὸ χῶρο. Δὲν δίσταζε νὰ πεῖ ξεκάθαρα τὴ γνώμη της. Καὶ πλήρωσε γιὰ τὸ θάρρος της αὐτό: οἱ διάφορες μετριότητες, ποὺ δυστυχῶς μᾶς ἔχουν κατακλύσει, τὴν πολέμησαν συστηματικὰ καὶ κατάφεραν, μὲ ἐπονείδιστα μέσα, νὰ καθυστερήσουν τὴν ἱεραρχική της ἔξελιξη στὸ Πανεπιστήμιο.

“Ολοὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὴν γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ καὶ συνεργάστηκαν μαζὶ τῆς θὰ θυμοῦνται πάντα τὴ φωτισμένη σκέψη της καὶ τὴν ἀνιδιοτελή προσφορά της. Δὲν φειδωλεύτηκε τὸ χρόνο της γιὰ νὰ βοηθήσει δεκάδες, ἑκατοντάδες νέους φοιτητές καὶ ἐρευνητές στὸν πρῶτο τοὺς βηματισμό, προσφέροντάς τους πρόθυμα τὴ γνώση καὶ τὴν πείρα της. Ἡταν ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ μπόρεσαν νὰ διασώσουν ἔνα γηνήσιο ἐπιστημονικὸ διάλογο. Γιὰ τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τῶν παραδόσεών της εἶναι μάρτυρες οἱ φοιτητές της, παλαιοὶ καὶ νεοί.

Τὸ συγγραφικὸ της ἔργο ἔχει πλέον σημαντικὴ θέση στὴ νεοελληνικὴ ίστοριογραφία. Μὲ τὴ διατριβὴ της γιὰ τὴν πειρατεία στὴν καποδιστριακὴ περίοδο ἔθιξε ἔνα θέμα ταμπού: ἀναζήτησε τὶς κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς προεκτάσεις ἐνὸς φαινομένου ποὺ ὡς τότε ἀντιμετωπίζοταν κυρίως ὡς μιὰ παράμετρος τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Μὲ τὸ βιβλίο της γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν γαλλικῶν οἰκονομικῶν κύκλων νὰ διεισδύσουν στὸ νεοσύστατο ἐλληνικὸ κράτος τόλμησε νὰ ἐπισημάνει καὶ μιὰ ἄλλη, σκόπιμα ἀγνοημένη, διάσταση τοῦ φιλελληνισμοῦ καὶ ἐπέσυρε, φυσικά, τὴν ὁργὴ αὐτῶν ποὺ θέλουν νὰ αὐτοαποκαλοῦνται θεματοφύλακες τῶν καθιερωμένων ἀπόψεων. Τὰ ἔργα αὐτά, καθὼς καὶ μιὰ σειρὰ ἄρθρων καὶ ἄλλων συμβολῶν ἡταν προϊὸν πολύχρονης καὶ ἔξαντλητικῆς ἐρευνας σὲ ἐλληνικὰ καὶ ἔνα ἀρχεῖα, καὶ οὐσιαστικῆς γνωριμίας μὲ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία. Εἶχε πολλὰ σχέδια ἀκόμη ἀλλὰ ἔφυγε στὴν ἐπιστημονικὴ τῆς ὥριμότητα.

‘Η Δέσποινα Κατηφόρη ἡταν ἀπὸ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τῆς Ἐταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμοῦ. Μᾶς βοήθησε ποικιλοτρόπως, ιδιαίτερα στὰ δύσκολα χρόνια τῆς ἐκκίνησης, τὸ 1970-1971, τότε ποὺ ἐμεῖς οἱ κάπως νεότεροι ἀμφιβάλαμε γιὰ τὶς δυνάμεις μας. Στήριξε τὸν Μνήμονα μὲ ἄρθρα ποιότητας καὶ μὲ τὴν παρουσία της, τὶς γνώσεις, τὸ ἥθος καὶ τὴν πείρα της ἔδωσε ὡθηση στοὺς στόχους μας.’ Αν καὶ προβλήματα οἰκογενειακὰ καὶ ἐπαγγελματικὰ δὲν τῆς ἐπέτρεψαν ἀργότερα νὰ είναι συχνότερα ἀνάμεσά μας, πάντοτε μᾶς τιμοῦσε μὲ τὴ φιλία καὶ τὴν ἀγάπη της. ‘Η κριτικὴ της, ἀκόμα καὶ ἡ διαφωνία της, λειτουργησαν γιὰ μᾶς θετικὰ γιατὶ προέρχονταν ἀπὸ γηνήσιο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅ,τι προσπαθούσαμε. Τὸ κενὸ ποὺ μᾶς ἀφησε εἶναι δυσαναπλήρωτο.

‘Ως ἐλάχιστο φόρο τιμῆς, ή Γενικὴ Συνέλευση τῆς Ἐταιρείας ἀποφάσισε νὰ ἐκδώσει εἰδικὸ τόμο ἀφιερωμένο στὴ μνήμη της, μὲ κεντρικὸ θέμα τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821.